

feb · mar 83

Universitetsbiblioteket, 2. afd.

07 FEB. 1983

nr 1 · 29. årg

PAN

et blad for
lesbiske og
bøsser

Allan Ginsberg

Udsalg i ismejeriet

Lesbisk bortført og voldtaget

Selvforsvar

LBL-landsmødet

Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske holdt landsmøde i Aalborg i dagene 23.-24. april. Knap 100 deltog i landsmødet, som var overordentligt godt tilrettelagt af Aalborgafdelingen.

EIDS.

Henning Jørgensen, landsformand, indledte landsmødet efter behørig velkomsthilsen fra det officielle Aalborg. Henning Jørgensen kom bl.a. ind på pressens behandling af den sygdom, som har fået navnet EIDS, erhvervet immundefekt sygdom. »I den seneste tid har vi oplevet, at vi pludselig er interessant stof i medierne. Så interessant, at selv jomfrunalske aviser tør bruge ord, der ellers aldrig optræder i spalterne. Bøssekræft, skriver de«, sagde landsformanden. »Men selv i USA, hvor sygdommen er mest udbredt, er det meget få der rammes. Og selvom dødelighedsprocenten er uhyggelig høj, dør der flere bøsser af trafikuheld, af hjertesygdomme – og af andre kræftformer. I midaldrelseren blev den sorte pest opfattet som Guds svøbe over den syndige befolkning. Den

søge en mere generel samlivsbestemmelse gennemført, så homoseksuelle udlændinge kan få opholdstilladelse i Danmark«. Landsformanden udtrykte utilfredshed med politikernes holdning til lovgivningsreformer for bøsser og lesbiske: »Når Landsforeningen møder op med forslag til en generel løsning, bliver vi henvist til, at de homoseksuelles særlige problemer løses i særlovgivningen. Men når vi diskuterer særlovgivningen, strander fornuftige løsninger på, at der ikke findes generelle regler om homoseksuelles samliv. Man kan kalde det en ond cirkel eller politikernes bortforklaringscirkel. Der er derfor stor risiko for, at bøsser og lesbiske også denne gang bliver sorte per i lovgivningsmøllen«.

Det er Landsforeningens holdning, at diskrimination mod homoseksuelle i samlivslovgivning-

ven mister vi et helt afgørende argument, nemlig ligestillings-synspunktet, ligestilling med den øvrige befolkning«, sagde Henning Jørgensen. »Det må være foreningens overordnede formål at arbejde for, at homoseksuelt og heteroseksuelt samliv ligestilles i lovgivningen«, og han opfordrede til, at der blev rejst en debat i lokalafdelingerne for at afklare, om Landsforeningen i fremtiden skal gå ind for ægteskabet som én mulig samlivsform blandt flere, »Vores valg af samlivsform begrænses nu af vores homoseksualitet. Det er diskriminering«.

Kvindesektioner

Blandt flere andre vedtægtsændringsforslag havde hovedbestyrelsen fremsat et forslag om etablering af kvindesektioner i foreningen. Det er formålet med kvindesektionerne at forbedre mulighederne for kvindernes deltagelse i foreningsarbejdet.

Det var »kun« langt de fleste fremmødte interesserede i, men ikke tilstrækkelig til at skaffe de krævede 2/3-deles flertal. Stor var skuffelsen hos kvinderne,

Hovedbestyrelsen efter landsmødet 1983.

Foto: Bjørn Christiansen.

stemning, der nu behersker medierne, minder om den middelalderlige tankegang. Som straf for deres syndige liv, bliver de homoseksuelle nu påført en ny og farlig sygdom«.

Henning Jørgensen nævnte videre, at Landsforeningen i samarbejde med sundhedsmyndighederne vil søge at etablere udvidede undersøgelses- og analysefaciliteter.

Lovgivning

Den gældende lovgivning forhindrer som bekendt ægteskab mellem personer af samme køn. Derfor kan der kun sikres ligebehandling i udlændingeloven ved at indføre en særregel for homoseksuelle, nævnte Henning Jørgensen. Landsforeningen har derfor fremsat forslag i forbindelse med folketingets behandling af forslag til ny udlændingelov.

»Det er dog et spørgsmål, om det er muligt at indsætte generelle bestemmelser om homoseksuelle samlivsforhold i udlændingeloven. Vi må derfor overveje, om det vil være formålstjenligt at

gen og overalt i samfundet iøvrigt skal fjernes. »Derfor går vi også ind for«, fortsatte Henning Jørgensen, »at den danske antidiskriminationslovgivning udvides, så den også kommer til at omfatte »sexuel orientering. Det er en urimelig retsstilling, at en neger, der f.eks. på sin T-shirt reklamerer med, at han er bøsse, legalt kan nægtes adgang til restauranten, men indehaveren vil le få næsen i klemme, hvis han nægtede bøssem adgang, fordi han var neger«.

Partnerskab/ægteskab?

En af hovedbegrundelserne for, at Landsforeningen udarbejdede forslaget om registreret partnerskab for 2 personer af samme køn for et år siden var, at ægteskabsudvalget gik imod indførelse af ægteskab for homoseksuelle. Så kunne man lige så godt udarbejde et forslag, der adskilte sig fra ægteskabet, for så kunne ingen jo gå imod forslaget af den grund.

»Men ved at udarbejde et forslag forskelligt fra ægteskabslo-

hovedbestyrelsen og resten af flertallet, men et resolutionsforslag dagen efter blev vedtaget enstemmigt – og nu er kvindesektionerne så alligevel etableret. På et lidt løsere grundlag, men efter en landsmødevedtagelse alligevel forpligtende for alle parter. Det var en lykkelig beslutning.

Der blev også fremsat forslag om ændring af hovedbestyrelsens sammensætning, men også det blev forkastet. Det har medført, at hovedbestyrelsen nu er »skævt« sammensat. Københavnsafdelingen er sammen med landsmødevalgte hovedbestyrelsesmedlemmer, som bor i København, underrepræsenteret i forhold til medlemstallet. Der bor således ca. 70% af Landsforeningens medlemmer i København, men kun 6 ud af hovedbestyrelsens 16 medlemmer, dvs. knap 40%, bor i København. Når fordelingen er så skæv, er det ikke sikkert, at et flertal i hovedbestyrelsen også er et flertal i medlemskredsen.

PAN

Premiere for Radio Rosa

Onsdag den 22. juni 1983 klokken 21:30 går Radio Rosa i æteren på 101,7 Mhz. Vi lægger i starten ud med at sende to dage om ugen, onsdag og søndag fra 21:30 og fremefter. (Efterhånden som diverse redaktionsgrupper finder deres rytme begynder vi også at sende de andre dage).

Vi har foreløbigt delt os op i 5 åbne redaktioner:

1 UNDERHOLDNING (revy/teater, tant og fjas, musikbaggrund, ønske og telefonprogrammer)

2 AKTUALITET (daglige nyheder, kalender, dagsreportager, spots)

3 SAMFUND (historie, sexualpolitik, forbundets aktiviteter, ungdomsredaktion, ældre og temaudsendelser)

4 KULTUR (hørspil, anmeldelser af film, teater, bøger, klassisk musik)

5 TEKNIKGRUPPEN

Det er ikke ideer det skorter på, men vi har stadig brug for en masse flere »radioaktive« homoseksuelle. Specielt synes de lesbiske at være i kraftigt mindretal i Radio Rosa, hvilket er en skam.

Hvis du er interesseret i at prøve kræfter med at lave lokalradio, kan du enten komme på et af stormøderne som holdes regelmæssigt hver mandag klokken 19:30 på 3. sal i forhuset, Kna- brostræde 3, eller ringe til en af kontaktpersonerne for de forskellige grupper:

Underholdning: Finn Ankær Larsen, (01) 97 17 12,

Aktualitet: Finn Mathiesen, (01) 23 26 76,

Samfund: Adrian, (01) 29 40 15

Kultur: Jørgen, (01) 15 20 93.

Selv om du ikke har tid, vil vi meget gerne have et samarbejde i gang med så mange bøsser og lesbiske som muligt. F.eks. kunne vi godt tænke os telefonnumre på folk som kan stille sig til rådighed som »prøvekaniner« for de programmer vi skal øve os på, før vi går i luften. Du kan også støtte din nærradio på Landsindsamlingens girokonto 6 64 93 19. Den er fradragsberettiget, og mærk talonen Radio Rosa. God fornøjelse den 22. juni!

Radio Rosa, Lars og Adrian.

Sokkeøl i æteren

Nærradioen for, af, om og med bøsser og lesbiske, Radio Rosa, deler som bekendt sender og antenne med tre andre nærradioer, nemlig Christianshavns Kanal, Vesterbros Radio og Sokkelund Radio. De to første er lokalradioer for bestemte områder (gæt selv hvilke) og Sokkelund Radio er en fællesradio for mellem 10 og 15 mildt sagt forskellige græsrodsbevægelser. Her finder man alt lige fra NOAH, Dansk Cyklistforbund og OOA til Mosekonerne, Linbu-skolen og De Kristne Anarkister i Helligkors.

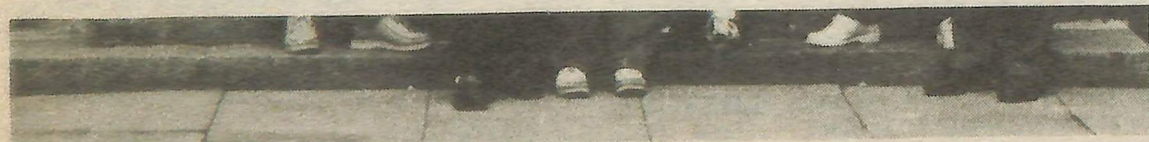
De fire nærradioer har diskuteret voldsomt om hvor senderen skulle op at stå. Som en midlertidig løsning er den kommet op på huset i Magstræde, og det batter som en skrædder i helvede, for Huset er kun 5 etager højt og ligger i et af de laveste områder af København. Radio Rosa arbejder derfor på at få den placeret på et langt højere sted, for jo højere op antennen og senderen kommer, jo flere lyttere vil den kunne nå. Vi har imidlertid også fastslået at en virkelig god placering ikke bliver gratis: På hotel Scandinavia vil det f.eks. koste 16.000 kr. årligt. Fordelt på fire nærradioer giver dette som bekendt 4000 kroner til hver, og hvis Sokkelund fordeler udgiften på sine 10-15 medlemsorganisationer skal de hver af med mindre end 400 kroner.

Men Sokkelund vil ikke betale. Radio Rosa sendte repræsentanter til et stormøde i Sokkelund for at høre hvordan det kunne lade sig gøre, og her mødte vi blandt andet det tankevækkende synspunkt, »at det ikke betyder noget hvor mange mennesker vi kan sende til – bare vi laver nogle gode programmer!« Selv om der

er enkelte i Sokkelund som godt kan se fordelene ved at være i stand til at kunne nå ud til andre end sin mor besluttede ovennævnte stormøde, at man er »principielt imod at Venstrefløjens midler går i lommen på tilfældige kapitalister.« (Hvordan Sokkelund Radio har båret sig ad med at erhverve teknisk udstyr for henved 20.000 kroner uden at der er faldet noget af til en og anden teknikfabrikant står hen i det uvisse.) Sokkelunds indstilling blokerer også for at der bliver søgt penge fra Græsrodsfonden eller andre til Venstrefløjens hørende institutioner. Statsmidler bryder Sokkelund sig heller ikke om at søge, da de mener at de derved risikerer at komme i lommen på statsmagten.

Det lader ikke mange muligheder tilbage for tilvejebringelse af penge. Sokkelund foreslog at man kunne ansøge A. P. Møller, og det blev nævnt, at man kunne vente til 100.000 kroner faldt ned fra himlen. Hertil kan læseren føje muligheder som høn (= han/hun) har fantasi til. Der må jo også være masser af penge i tipning, travsport og duevæddeløb – for ikke at tale om systematisk udfyldning af billedbladene »Find fem Fejl« og krydsord. For hvis der ikke kan skaffes penge ad disse veje, og hvis ikke Sokkelunds Aktivister ændrer indstilling, kommer antennen og senderen til at forblive på taget af Huset i Magstræde. Check selv efter om du er blandt de heldige som kan høre den på 101,7 Mhz!

Radio Rosa/
Adrian L. Hughes

Vaccine mod leverbetændelse

Som mange måske allerede ved er det nu muligt at blive vaccineret for hepatitis B eller smitsom leverbetændelse. Vaccinen blev frigivet til brug i Danmark i marts 83 og er nu kommercielt tilgængelig hos et medicinfirma, ligesom Statens Seruminstitut (SS) har indkøbt et dog indtil nu meget begrænset antal vaccineportioner (få hundreder).

Hepatitis B er en alvorlig virus-sygdom og samtidig lumsk. Sygdomsforløbet er langvarigt, op til flere måneder. Man er plaget af en influenzalignende tilstand og meget træt. Desuden forekommer ofte en gulfarvning af huden og det hvide i øjnene. I op til 10% af tilfældene kan sygdommen blive kronisk med mulighed for udvikling af alvorlige senfølger.

Det lumske ved hepatitis B er imidlertid, at mere end 50% af de smittede aldrig udviser de

ovennævnte sygdomstegn, men kun bliver bærere af sygdommen og derved kan smitte andre, uden selv at vide det.

Hepatitis B-virus overføres især via blod og blod-produkter, men også via spyt, urin, sæd o.l., og kommer ind i kroppen gennem små revner og rifter i hud og slimhinder. Det er derfor heller ikke overraskende, at den overføres seksuelt, som det ses blandt bøsser. Undersøgelser fra udlandet viser, at 60-70% af de bøsser, der kommer til veneriske klinikker og saunaer, har eller har haft hepatitis B. Opgørelser herhjemme er på trapperne og viser præcis det samme.

Leverbetændelsen kan ikke behandles, ikke helbredes, men ved vaccination er der nu mulighed for at forebygge den type der benævnes B. De øvrige typer (A og non-A-non-B) kan der ikke vaccineres imod, men følgevirk-

ninger af disse typer er langt mindre og færre.

Vaccinen, der har været kendt og brugt et godt stykke tid i udlandet bl.a. USA, Holland og Sverige, er meget effektiv og har få bivirkninger. Den består af i alt 3 indsprøjtninger, hvor 2. og 3. gives henholdsvis 1 og 6 måneder efter 1. Alvorlige bivirkninger kendes ikke, men man bliver hyppigt lidt rød og øm på vaccinationstedet, og man kan få lidt feber. Dette svinder i løbet af få dage. Sjældnere kan man se almen utilpashed, hovedpine, svimmelhed, træthed, kvalme og muskelsmerter, men også dette varer kun få dage. Man ved endnu ikke med sikkerhed, hvor længe virkningen af vaccinen holder, men SS og Sundhedsstyrelsen anbefaler, at man re-vaccineres, altså får én ny indsprøjtning, ca. 5 år efter.

PAN

Nedskæring i antallet af kønssygdomsklinikker

Jørgen Frederiksen (S), Hospitalsborgmester i København har taget initiativ til nedlæggelse af hudklinikkerne på Kommunehospitalet og Hvidovre hospital.

Landsforeningen for bøsser og lesbiske veneriske udvalg har i den anledning protesteret overfor Hospitalsudvalget.

– det er næsten det samme som helt at nedlægge hudklinikfunktionen i København, siger Bent Hansen og Kurt Benny Hansen fra det veneriske udvalg. Vi har gentagende gange præciseret og begrundet, hvor vigtig det er at klinikkerne ligger ude i lokalsamfundet.

Flabet tilsidesættelse

Det er ikke første gang, at der har været tale om nedskæringer på området?

– Nej, og det er desværre ikke lykkedes os at overbevise Hospitalsudvalget om ikke at nedlægge »aftenklinikken« – skønt den har ca. 60% Af konsultationerne. Men vi synes alligevel, at det var en imødekommelse af vore synspunkter at dagklinikken på »kommunen« skulle bevares – ligesom udvalget i dens seneste betænkning om hudklinikkerne har givet udtryk for, at kønssygdomsbehandlingen i København skal have en decentral struktur (!) Og »aftenklinikken« eksisterer jo stadig og vi håber da at det vil lykkes at bevare den.

– Vi mener, at det seneste udspil fra Hospitalsborgmesteren er en usædvanlig flabet tilsidesættelse af Hospitalsudvalgets arbejde, og en fuldstændig uhørt nedladende holdning overfor borgernes – eller brugernes ønsker.

– Vi kan kun opfordre Hospitalsudvalget til at sætte Hr. Frederiksen på plads og bringe ham ud af denne vildfarelse.

Ingen besparelse

Hvad tror I vil blive resultatet af disse besparelser, for det er vel af sparehensyn at initiativet er taget?

– Det er muligt, at et på papiret kan fremstå som besparelser, men resultatet af disse serviceforringelser vil kun medføre at patienterne vil vente med at gå til behandling indtil det er absolut nødvendigt. Det bliver behandlingen ikke lettere af, den bliver heller ikke billigere og endelig vil en udsættelse af behandlingen betyde at flere bliver smittede etc. etc.

– Det er slemt nok at »aftenklinikken« bliver lukket, men hvis Borgmesterens initiativ »får følger« vil der kun være 3 klinikker tilbage til at betjene det stor-københavnske område. Det er da hul i hovedet når antallet af gonore og syfilis er stigende i københavnsområdet.

Ny pjece

Det veneriske udvalg har netop udsendt en ny flot pjece om gonore og syfilis specielt henvendt til bøsser. Den har kostet ca. 14.000 kr. og pengene hertil er bevilget, aftipmidlerne.

Den vil blive uddelt overalt i landet på barer, saunaer og biografte.

– Vi har ansøgt om endnu 20.000 kr. til endnu en pjece, der skal omhandle de lidt mere sjældne/ukendte sygdomme der også overføres ved seksuelkontakt. Det er vores indtryk at bøsser i alm. ved alt for lidt om disse sygdomme.

PAN/ KLØV.

HOVSA i Jylland

Vandreklubben »Hovsa«, som indtil nu har været et sjællands fænomen, kan nu også tilbyde vandreture i det jyske. En ny-startet Århus-gruppe indbyder til weekend-tur i Moesgårdskovene 1.-2. oktober.

I en pressemeddelelse opfordrer »Hovsa« vandreglade bøsser til at starte nye lokalkubber rundt om i landet. Klubbens vedtægter fra 1983 tager højde for at der en dag er mange klubber rundt om i landet ved at operere med et såkaldt landsråd, hvis opgaver alene består i koordinering af fællesarrangementer, fælles kommunikation og PR-virksomhed.

Nærmere oplysning fås ved henvendelse til »Hovsa« (se s. 22-23 under »Andre organisationer«).

PAN/ Ole R-P.

07-12 12 42

Fast kontor og tlf. til »Fristedet«

»Fristedet« i Herning fik 1. maj rådighed over et kontorlokale i Døvehuset, hvor foreningens fester har været afholdt gennem mange år.

– Lokalet skal først og fremmest anvendes som »kraftcenter«, skriver foreningsbladet »Fristedet«, – men også som kontor og arkiv, og der er kommet en telefon med nummeret 0712 12 42, som svarer hver torsdag aften mellem 19 og 21.

Telefonen vil være åben for tilmeldinger og oplysninger – man kan ringe for anonym rådgivning eller bare for at få en snak med en »artsfælle«.

– Vi glæder os alle meget over de nye lokaler, og vi håber og tror, at det må blive til gavn og glæde for mange mennesker, slutter »Fristedet«.

PAN

Frisør Salon

BIBAS

Knabrostræde 15, 1210 København K
Telefon (01) 15 10 51

**Johan
Chaves**

Hårklip

Design

Beklædning

Korthårs specialisten

INTRODUKTIONSRABAT
KR. 25,-

Sankt Peders Stræde 21

01-13 77 76

Hvorfor være medlem

Landsforeningen for bøsser og lesbiske, Forbundet af 1948

- er den eneste landsdækkende organisation for bøsser og lesbiske
- stiller krav til politikerne om ligestilling mellem homo- og heteroseksuelle
- søger at oplyse befolkningen om homoseksualitet
- tilbyder rådgivning for bøsser og lesbiske
- arbejder sammen med andre homoseksuelle organisationer i Danmark og hele verden.

Medlemmer af Landsforeningen

- får tilsendt PAN – ET BLAD FOR LESBISKE OG BØSSER
- har indflydelse på Landsforeningens politik ved medlemsmøder, generalforsamlinger, seminarer og på landsmødet
- får lokalafdelingens blad med nyheder, debat, »medlemsstof« og oplysning om møder og andre aktiviteter
- kan deltage i Landsforeningens aktivgrupper
- kan komme billigt i PAN-CLUB og PAN-DISCO
- har adgang til mange andre bøsse-/lesbiske klubber i ind- og udland.

Benyt kuponen side 23!

Bøsser ... og kønssygdomme

Ny pjece overser
de mindreårige bøsser.

LBL har netop med tilskud fra tipsmidlerne udgivet en pjece om bøsser og kønssygdomme. Af denne fremgår det lidt overraskende at bøsser også kan få gonore og syfilis. Symptomer og behandlingsmuligheder beskrives indgående, og det fremgår klart hvor og hvordan man søger behandling. Endvidere opfordrer pjecen os til at gå til jævnlig kontrol – helst en gang hver 3. måned.

Pjecen er sober og nydelig i sin udformning, og har i øvrigt fået stor ros i sundhedssektorens tidskrifter.

Pjecens eneste mangel er oplysning om, at også mindreårige bøsser kan søge behandling på klinikkerne med samme krav om anonymitet som alle andre.

Efter en rundspørge på en del københavnske klinikker kan det anbefales mindreårige, der frygter at have pådraget sig en kønssygdom gennem et forhold til en ikke-mindreårig, at følge nedenstående råd:

Gå ikke til den praktiserende læge. Det udvikler sig let til skandaler, henvendelse til forældre, embedslæge m.m. Den danske lægestand er generelt snæversynede på dette område.

Gå til en af de offentlige kønssygdomsklinikker (se i telefonbogen (fagbogen) under klinikker). Bed om at tale med klinikens kontaktrådgiver eller socialrådgiver. Rådgiveren har som regel mere indsigt i sociale problemer end lægerne og vil derfor lettere kunne forstå situa-

tionen. Kontaktrådgiveren er til at snakke med, hvorimod det ikke er nødvendigt at fortælle lægerne alt. Lægen skal blot undersøge og behandle.

Hvis den mindreårig er 14 år eller måske 13 år, vil behandlingen ofte kunne ske uden de store vanskeligheder. Mange 13-14-årige foretrækker at lyve om deres alder – opgiver falsk personnummer. Hvis de er væsentligt yngre, kan det måske blive nødvendigt at opdigte en historie ... »min bror (kammerat) på 14 år har fået gonore, og nu vil jeg godt vide, om han har smittet mig, for vi har »leget« meget sammen.«

PAN/Ole R-P.

I FASSBINDERS VERDEN

Christian Braad Thomsen: »Rainer Werner Fassbinder – en rejse mod lyset«; 256 sider; 159 kr.

»Hvis det gamle ord taler sandt, at kærlighed gør blind, så er jeg ikke den rette til at skrive om Rainer Werner Fassbinder, for jeg elskede ham... Men jeg tror ikke på, at kærlighed skulle gøre blind.«

Således starter Christian Braad Thomsen sin meget personlige bog om den vesttyske filminstruktør, Rainer Werner Fassbinder. Selv om bogen primært består af en række beskrivelser af Fassbinders film, føler man alligevel, at man kommer tæt ind på livet af Fassbinder som MENNESKE, måske fordi »mellem Fassbinders liv og hans film er grænsen næsten ikke til at få øje på«.

»– en rejse mod lyset«, der er en direkte fortsættelse til Braad Thomsens første bog om Fassbinder, »I Fassbinders spejl« (Fremad, 1975), udmærker sig først og fremmest ved sin systematiske og indsigtfulde gennemgang af Fassbinders film. På fortrinlig vis har Braad Thomsen formået at sætte Fassbinders filmværker og hans liv ind i en samfundsmæssig og psykologisk sammenhæng. Da bogen samtidig er smykket med adskillige fotografier fra Fassbinders liv og karriere, går ord og billedmateriale op i en højere enhed. »– en rejse mod lyset« er desuden vel-egnet som opslagsværk.

UTOPIENS VRÆNGBILLEDE

Et af de mest gennemgående træk ved Fassbinders film er, at de på én gang er en skånselsløs kritik af og en stor kærligheds-erklæring til det samfund, i hvis udkant han selv levede. Men samtidig er de også en bemærkelsesværdigt ærlig og modig form for selvkritik. Som Braad Thomsen udtrykker det: »Han er altid selv en del af, hvad han beskriver og kritiserer, og det skaber ikke blot en betydelig autencitet og indforståethed, men hindrer også enhver falskhed og frelstthed.«

Fassbinder er bl.a. kendt for sin utrolige produktivitet. Der gik sjældent et år, hvor han ikke færdiggjorde mindst tre eller fire film. Og selv om hans film med tiden syntes at blive mere og

PROBLEMER I PARFORHOLD

Som tidligere nævnt var grænsen mellem Fassbinders liv og hans film meget snæver. Dette betød, at skuespillerne i hans film alle var personlige venner eller kærester. Blandt hans livspartnere var således for hans film vigtige og markante skuespillere som Ingrid Caven, El Hedi Ben Sa-

Rainer Werner Fassbinder, fotograferet i Cannes i 1975.

lem og Armin Mayer. Som hans liv gjorde det, så endte også alle hans parforhold i tragedie.

I forholdet til Ingrid Caven var Fassbinder den tyranniske ægte-mand, der forbød sin kone at arbejde. Da deres ægteskab gik i stykker, forelskede han sig i El Hedi Ben Salem, der var marokkansk fremmedarbejder og som bekendt spiller den uforglemmelige hovedrolle i »Angst æder sjæle op« som den unge fremmedarbejder, der gifter sig med en gammel rengøringskone, og til sidst bukker under for omverdens pres. Men også dette forhold gik skævt, da El Hedi Ben Salem ikke kunne acceptere, at Fassbinder havde andre kærester, og han truede ved flere lejligheder med at myrde Fassbinder. Som så mange andre i samfundets udkant blev også El Hedi indhentet af sin skæbne: Han hængte sig i et fransk fængsel i foråret 1982.

I forholdet til Armin Meyer, der var vajsenshusbarn, og som vil huskes for sine små, men markante roller i adskillige Fassbinderfilm, var problemet, at Fassbinder fik rollen som læremester, den dominerende part. Det var en rolle, han både elskede og hadede. I Fassbinders meget personlige indslag i filmen »Tyskland i efteråret« tydeliggøres dette med hudløs nøjagtighed i nogle iscenesatte, men alligevel stærkt autentiske scener fra Armin og Rainers ægteskab. Da Fassbinder kort efter filmens premiere brød med Armin, be-

gik denne selvmord. Ved sin død levede Fassbinder sammen med flimklipperen Juliane Lorenz.

mere pessimistiske, så er hans vedvarende skabelyst et tegn på, at han trods alt var optimistisk. Han troede stadig på menneskeheden. Men i sine film kunne han aldrig beskrive et bedre og lykkeligere samfund, fordi han selv sad fast i »utopiens vrængbillede, de sadomasochistiske relationer«, og således ikke selv havde kendskab til et andet samfundsideal end det nuværende. Han vidste derfor heller ikke, hvordan et utopisk samfund skulle se ud, men han beskrev med beundringsværdig indsigt de negative sider af vort samfund, som har ført til en altdominerende følelsesmæssig og økonomisk udbytning.

ALT ELLER INTET

Som menneske var Fassbinder en vulkan. Han krævede alt af sine medmennesker, men gav også alt. For ham var der ikke nogen 'gylden middelvej': Alt måtte gøres helt og fuldt, eller også slet ikke. Dette problematiserede naturligvis også hans forhold til hans nærmeste, specielt hans elskere og elskerinder. Han parforhold udviklede sig altid således, at han blev den dominerende part, en rolle han hadede og afskyede, men alligevel ikke kunne frigøre sig fra. Dette resulterede i, at kvinderne i hans liv ofte truede med at begå selvmord, mens mændene i hans liv

truede med at myrde ham. Spørgsmålet er, om ikke Fassbinder selv ubevidst opsøgte denne konflikt, om han ikke simpelthen valgte mennesker, der ville lade sig dominere? Når man tvangsmæssigt opsøger en konflikt, hvis løsning aldrig bringer fuld tilfredsstillelse, så skyldes det oftest uløste konflikter fra barndommen. Som Tove Ditlevsen – enkelt og smukt – har udtrykt det: »Det, man har savnet i barndommen, får man aldrig siden nok af.« Fassbinder var i en stor del af sin barndom overladt til sig selv, fordi hans forældre p.g.a. deres egne problemer ikke havde tid til at være ret meget for ham. Måske var han altid bange for at blive svigtet og forladt? Måske var det det, der gjorde, at han bag sit barske ydre altid forblev en yderst sårbar person?

DEN ENESTE OVERLEVELSES- MULIGHED

Fassbinders seje 'optimisme', der byggede på hans visioner, gav sig mange udtryk: Hans koncentreret skabertrang, hans arbejdsnarkomani er et tegn på, at han bevarede sine visioner. For Fassbinder personligt lå den eneste overlevelsesmulighed mellem terrorismen og selvmordet i kunsten, og denne evige trang til at manifestere sig hang sammen med hans hyppige identitetstab i depressionsperioder. Han var simpelthen nødt til konstant at markere sig effektivt – ellers følte han ikke, at han eksisterede. Hans intellekt sagde ham, at terrorismen var en forkert overlevelsesmulighed, fordi den i ekstrem grad viderefører de undertrykkelsesmetoder, som det nuværende samfund praktiserer. Og hans trods, hans overlevelsesdrift talte imod selvmordet. Kunsten var derfor hans personlige værn mod total udslettelse, den var hans eneste mulighed for at undgå at blive en integreret del af det samfund, som han havde vendt sig imod, og som hele tiden truede med at tilintetgøre ham. At hans sidste film er præget af en vis dødsangst skyldes, at han ikke længere kunne klare det pres, den ørkesløshed, der ligger i hele tiden at skulle forsvare sig. Men han vidste, at selvmordet »ikke er andet end et sidste desperat skrig om et andet liv«, og derfor kæmpede han videre. Selv i den sidste tid af sit liv, hvor han var træt, deprimeret og udbrændt, mistede han ikke HÅBET. Dette evige håb overførtes blot på DØDEN, som for ham rummede de samme muligheder og håb, som livet tidligere havde gjort det. Som Braad Thomsen skriver:

»Kender jeg ham ret, har han for længst færdiggjort den film (med Marilyn Monroe og James Dean, red.), hvor han nu befinder sig, og det skulle ikke undre mig, om han har fået dem over-talt til at give den som Mikhail Bakunin og Rosa Luxemburg.«

Der er stadig gang i Fassbin-der.

Jørgen Stormgaard Hansen.